

erica

DHR. SCHOEBBEN ROGER

DORPSTRAAT 62
3745 EIGENBILZEN

011/ 4

DRIEMAANDELIJKE UITGAVE VAN DE WERKGROEP LIMBURGSE NATUURGIDSEN SEPTEMBER 1986

Verantwoordelijke uitgever: T. Dreesen Neeroeterenstraat 53 3671 Opoeteren

14de jaargang nr. 3

van de
WERKGROEP LIMBURGSE
NATUURGIDSEN.

Lid van:
Natuurbeschermingsactie
Limburg (NAL)
Nationaal Verbond
van Natuurbescherming

Redactie:

Cécile Ulenaers
Steenweg op Linde 66
3570 Linde Peer
Tel 011-735279

Annemie Verheyden
Naamse Steenweg 245
3800 St. Truiden
Tel 011-684060

Mimi Mondelaers
Leeuwerikstraat 3
3690 Bree
Tel 011-462575

Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3671 Opoeteren
Tel 011-864354

Abonnementen:

150 fr te storten op
235-0010248-75
v/d Limburgse Natuurgidsen

Aan dit nummer werkte mee:

Annemie Verheyden, Cécile
Ulenaers, Roger Schoebben,
Luc Lenaerts, René Weerens,
Alain D'huys, Mimi Mondelaers,
Edgard Stevens, Theo Dreesen

Ieder auteur is verantwoor-
delijk voor zijn eigen
artikel.

Woord vooraf	3
Dag, lieve mensen	3
Vormingsactiviteiten	4
Onder de loep	6
Uit eigen werk	8
Korte berichten	9
C.V.N. dag	10
Nat. natuurbeschermingsdag	11
Nadenkertje	11
Korte berichten	12
Jongerenhoekje	13
Eigen uitgaven	15
Kruisende woorden	15

STEUNSTICKER VAKA
Kloosterstraat 5 - B-2000 Antwerpen

Verantwoordelijke uitgever:

Theo Dreesen
Neeroeterenstraat 53
3671 Opoeteren

Beste Vrienden,

Hij is voorbij, die lange mooie zomer. Donkere wolken hangen dreigend in de lucht. Voor sommigen is het verlossende einde van een lange droogte in zicht. De oogst is al binnen en toch schrijven we pas 18 augustus. Het land dorst naar regen. Voor velen misschien nog net iets te vroeg, maar deze regen ligt aan de basis van onze welvaart.

Elk jaar kijken wij weer vol verlangen uit naar die vakantie, die onderbreking van de dagelijkse sleur en slenter, verre horizonten, zon, bergen, bloemen,... En toch..., naar het einde van deze verlofperiode zijn we weer even gelukkig. Weer thuis. Alles lijkt weer nieuw. De berk met zijn miljoenen dwarrelende zaden, de zwaar beladen fruitbomen, de struiken en de haag rond het huis, onze thuis.

Vol verwachting nadert de herfst in al zijn kleurenpracht, de vogeltrek, de veelkleurige paddestoelen laag tegen de grond. De zwaluwen troepen reeds samen. Een nieuw seizoen staat voor de deur. Als je dit leest is het reeds zo ver.

Voor ons, natuurgidsen, breekt traditioneel na de vakantie een drukke tijd aan: 't Limburgs landschap in de kijker, Limburgse natuurdag in Koersel, de week van het bos, de nationale natuurbeschermingsdag te Barvaux, het laatste deel van de cursus natuurgids, een paddestoelenwandeling als vormingsactiviteit: evenveel manifestaties en organisaties waarin velen van onze gidsen aan meewerken.

Tot ziens ergens op een van deze manifestaties.

Roger Schoebben
Voorzitter

Daq, Lieve Mensen

** Vakantietijd, dus weinig opwindens vanuit het secretariaat te melden, vond Cécile althans. Maar toen we samen eens terugblikten op de voorbije maanden, vond ik tussen de gewone dingen die het dagelijkse reilen en zeilen van het secretariaat uitmaken, toch wel enkele dingen die ik vermeldenswaardig vond. Zo komen er wekelijks aanvragen binnen voor wandelingen en soms zitten daar werkwaardige vragen bij: een Duitstalige gids om toeristen te begeleiden, een gids voor een fietstocht of een gids voor een groep Nederlanders die op die welbepaalde dag ergens in Limburg op een camping verblijven. Ook komen er vragen om hulp bij opzoekingen over holle wegen, uiterwaarden, enz... Cécile vind voor alle problemen wel ergens een oplossing, of kent de juiste persoon die dan dat specifieke probleem kan oplossen. Heel gewoon, vindt Cécile, onvervangbaar vinden wij.

** In het bestuur van de werkgroep van de Limburgse natuurgidsen werd beslist dat de volgende cursus natuurgids zal doorgaan in het noorden van Limburg. Juiste plaats (waarschijnlijk Neerpelt) en andere praktische dingen volgen later. Men zegge het voort.

Theo

Vormingsactiviteiten

4

Afvalopruimers, ridders van de nacht, kabouterhuisraad, allemaal aanduidingen in de volksmond om het geheimzinnige aan te duiden dat rond paddestoelen hangt. Luc Lenaerts, een natuurgids die zich verdiept heeft in de duistere zwammenwereld, zal trachten een beetje van zijn uitgebreide kennis over te brengen aan ons, leken. Hij licht nu alvast een tipje van de sluier.

ZONDAG 12 OKTOBER

PADDESTOELENWANDELING

9 UUR

BORGGRAAF

HASSELT

Wanneer de bladeren binnenkort rosse kleuren krijgen komen de paddestoelen weer te voorschijn. Voor een aantal onder ons een boeiend, maar voor velen een te moeilijk studieobject. We hebben schrik om er aan te beginnen. We lopen er trouwens gewoon aan voorbij! Met het boek in de hand proberen te determineren is ontmoedigend. Planten leren kennen verloopt vrij vlot, maar paddestoelen... Is dat zo?

Natuurlijk is het bij zwammen veel meer dan bij bloemen een gissen en missen. We moeten vergelijken met afbeeldingen en het gebruik van determineertabellen is in het begin praktisch onmogelijk. Daarom gaan we eerst wandelen met een gids. We noteren een aantal veel voorkomende soorten. Thuisgekomen trachten we deze terug te vinden in een naslagwerk. We proberen ze in ons geheugen te prenten en gaan kort nadien zelf op pad. Sommige exemplaren gaan we zeker terugvinden. Ik denk bv. aan de aardappelbovist of de braakrussula, de fopzwam en de rodekoolzwam, rond berken de vliegenschwam met zijn prachtige rode hoed met witte vlokken, of de parelamaniet, enz..

We zullen er stilaan in gelukken enkele te herkennen en we zijn op de goede weg. We hebben de "microob" te pakken. Stoor U niet aan kleine paddestoelen, zelfs voor specialisten zijn ze moeilijk te determineren. Als we een fototoestel hebben nemen we een dia van de gevonden paddestoel: we zullen hem nooit meer vergeten. De interesse is gewekt en de volgende herfst kunnen we verder bouwen op de verworven kennis. Het zal dan zeker vlotter gaan.

BASISBEGRIPPEN

Vooraleer op pad te gaan moeten we ons enigszins vertrouwd maken met enkele begrippen.

FUNGI of ZWAMMEN vormen een grote afdeling in het plantenrijk. (100000 en meer soorten).

Fungi hebben een aantal typische kenmerken: ze hebben geén bebladerde stengel en géén wortels. Ze hebben geén bladgroenverrichting of fotosynthese en kunnen dus geen koolzuur uit de lucht omvormen tot organische verbindingen (suikers bv.), omdat ze de zonneënergie die hiervoor nodig is niet kunnen opnemen. Een rechtstreeks gevolg hiervan is dat ze heterotroof zijn, d.w.z. dat ze in tegenstelling met de groene planten voor hun voeding aangewezen zijn op andere planten of dieren (meestal dood materiaal). Het zonlicht is hen van geen enkel nut en enkel tot schade. Ze leven verdoken, in het vochtige duister.

De zwam leeft hoofdzakelijk ondergronds en is samengesteld uit draden, hyphen genoemd. Het geheel van die ondergrondse draden noemt men het mycelium of zwamvlok. Dit is de eigenlijke zwam. Wat wij als paddestoel kennen is eigenlijk het vruchtlichaam, bedoeld om te sporen te vormen en te verspreiden. Zwammen planten zich immers voort door middel van sporen.

SCHIMMELS: een zwam en een schimmel worden in recente werken als naam door elkaar gebruikt. Soms noemt men de lagere zwammen de echte schimmels.

GISTEN zijn één Klasse van ééncellige zwammen of schimmels.

PADDESTOELEN zijn in principede zwammen die een vruchtlichaam vormen met een steel en een hoed. Algemeen gebruikt men de term voor alle zwammen met een groot vruchtlichaam.

SAPROFIETEN noemt men zwammen die op dood weefsel groeien en dit terug ter beschikking stellen van de natuur.

PARASIETEN daarentegen zijn zwammen die op levend materiaal groeien. Ze doen de plant (of dier) sterven.

SYMBIONTEN of MYCORRHIZA'S of ZWAMWORTELS zijn zwammen die in symbiose leven (= een samenleven met wederzijds voordeel) met hogere planten (wortels). Dit fenomeen komt zeer veel voor, zodanig zelfs dat beweerd wordt dat zonder zwammen geen bossen, en zonder bossen geen zwammen zouden bestaan.

GIFTIGHEID VAN PADDESTOELEN

Men hoort vaak beweren dat men aan paddestoel kan zien of hij giftig is of niet, bv. aan de kleur van de plaatjes. Het is onmogelijk van een niet-geïdentificeerde paddestoel te zeggen of hij eetbaar of giftig is. Ofwel kennen we hem en kunnen we in het boek de giftigheid nagaan, ofwel kennen we hem niet en kan er niets van gezegd worden. Al de rest is larie. Vergissingen zijn zo snel gebeurd !

TENSLOTTE: laat dit artikeltje geen afschrikking zijn, maareerder een aansporing om paddestoelen te leren kennen. Ik wilde enkel naar voor brengen dat het moeilijke (of ontmoedigende) misschien zit in de eerste stappen. Eens die overbrugd is de grondslag gelegd voor een fijne hobby. De eerste stap dus, die willen we samen doen. Tot op de wandeling dus !

MEEST GEBRUIKTE NASLAGWERKEN

- "Elseviers paddestoelengids" van M. Lange. Een handige veelgebruikte meeneemgids met de afbeelding van 600 soorten, met correcte naamgeving en determinatietabellen. Nadeel is dat niet alle afbeeldingen natuurgetrouwe kleuren hebben. Aan te raden als basisboek.
- "Paddestoelen en schimmels van West-Europa" van R. Philips. Prachtig fotoboek met 900 soorten op reële grootte. Zeer goed maar onhandig formaat.
- "Practisch handboek paddestoelen" van G. Pace. Spijtig genoeg uitverkocht en alleen nog verkrijgbaar misschien in tweedehands-boekenwinkel. 300 soorten, goed gekleurd en getekend, maar zonder Nederlands register.
- "Paddestoelen van West- en Midden-Europa" van Readers Digest. Zeer goed met goede determinatietabellen, maar beperkt in het aantal soorten.
- Thieme's Paddestoelengids". Goede informatiegids over giftigheid bij paddestoelen, maar moeilijk om te determineren (foto's).
- "Larousse's paddestoelengids". Een bijzonder goed handboek. Bij elke foto staat een schets met aanduiding van de determinatiekenmerken.

Luc Lenaerts

**** GEZOCHT - GEZOCHT - DRINGEND GEVRAAGD - HULP !**

Voor het winkeltje van de natuurgidsen, waar een groepje van ons, natuurdagen, groene weken e.d. mee bezoekt, worden dringend knutselaars gezocht om de slinkende voorraad aan te vullen van bloemenvenstertjes, droogbloemen, kruidenazijn, en wat al meer. De opbrengst gaat integraal naar onze natuurreservaten. Mensen met ideeën en een beetje handigheid worden 1 x per maand verwacht in het Heempark te Genk. Eerste samenkomst: 3 oktober 8 uur Heempark.
Info: Hugo Vanderlinden. Tel 013-551454. Worden NU dringend gezocht: kleine flesjes (20,30 cl) en lege potjes babyvoeding voor vlierstroop e.d.

Onder de Loep

6

Na het einde van de gidsencursus te Bree in 1984 waren er in het noord-oosten van onze provincie een groep natuurgidsen, die een uitweg zochten voor hun vers-opgedane natuur-energie. Er ontstond een werkgroep die zich vooral naar de jongeren richtte en in enkele jaren reeds heel wat presteerde. René Weerens doet het verhaal, oordeelt U zelf maar....

Jen staat voor "Jongeren en Natuur". Het is een werkgroep die door natuurgidsen, samen met andere natuurliefhebbers is opgericht. Sinds enkele jaren bestaan we in Maaseik, Bree en Kinrooi, waar we met de plaatselijke verenigingen en instanties die bij het leefmilieu betrokken zijn, trachten samen te werken om aan de jongeren een brede basis aan mogelijkheden te geven tot het beleven en benutten van de natuur.

Om inzicht te krijgen in de samenhang tussen de verschillende elementen in de natuur en om op verantwoorde wijze milieu-kritisch te zijn is er een bepaalde voorkennis nodig. Om dit alles te bereiken zijn er allerlei vormen van activiteiten. Zo zullen de JEN-ers een aantal binnenactiviteiten hebben met diavoorstellingen, video-opnamen, lessen, teken- en knutseloefeningen en labo voor het aanbrengen van basiskennis. Het andere en grotere gedeelte bestaat uit buitenactiviteiten zoals wandelingen, zoektochten, busuitstappen en spelen.

Konkreet betekende dit het vorige jaar voor JEN-Kinrooi, dat er zich een dertigtal jongeren inschreven uit Kinrooi en de omliggende kerkdorpen. In totaal hadden er een dertigtal activiteiten plaats die, op enkele na, allemaal doorgingen op zaterdagvoormiddag. Alle binnenactiviteiten gingen door in de lokalen bij de Zusters van het Heilig Graf te Kinrooi, terwijl voor de buitenactiviteiten uitgekeken werd naar de meest geschikte plekken in Kinrooi en omgeving, om observaties, spelen of zoektochten te doen.

Ook het volgende seizoen zal op dezelfde basis verdergewerkt worden. Voor de nieuwkomers starten in maart een reeks basisactiviteiten. Voor de anderen die reeds vroeger bij JEN aansloten is er een aanvullend programma, terwijl een ander gedeelte gezamenlijk zal doorgaan.

Het JEN-seizoen start ieder jaar in maart. Men kan inschrijven als men minimum twaalf jaar is.

Om het aantal afvallers of afwezigen te beperken zijn we er ons van bewust dat er REGELMATIG moet gewerkt worden. De bedoeling is dan ook minstens om de twee weken een activiteit te plannen. Ter illustratie hiervan geven we hierna het programma van JEN Kinrooi voor het voorjaar van 1986:

19 april	Startdag, inschrijving en kennismaking
3 mei	Vogels, binneninformatie
4 mei	Vogels kijken in natuurgebied
10 mei	opruiming in bos
17 mei	Kruiden: eenvoudige bermflora leren kennen
24 mei	Observeren van weidevogels.
31 mei	Het bos
7 juni	Uitstap naar hellingsbos van Elsloo
5 juli	Busuitstap naar Natuur-historisch museum van Tervuren.
Bezoek aan Meerdalwoud.

Men kan de JEN het best als volgt omschrijven:

1. JEN is geen vereniging, maar een werkgroep
2. De JEN stelt zich open voor verenigingen die bij het leefmilieu betrokken zijn.
3. De JEN wil zoveel mogelijk jongeren in contact brengen met de natuur.
4. De JEN wil de jongeren kennis laten maken met alle facetten van de natuur.
5. De JEN geeft een brede basis van mogelijkheden tot natuurbeleven en natuurbenutten

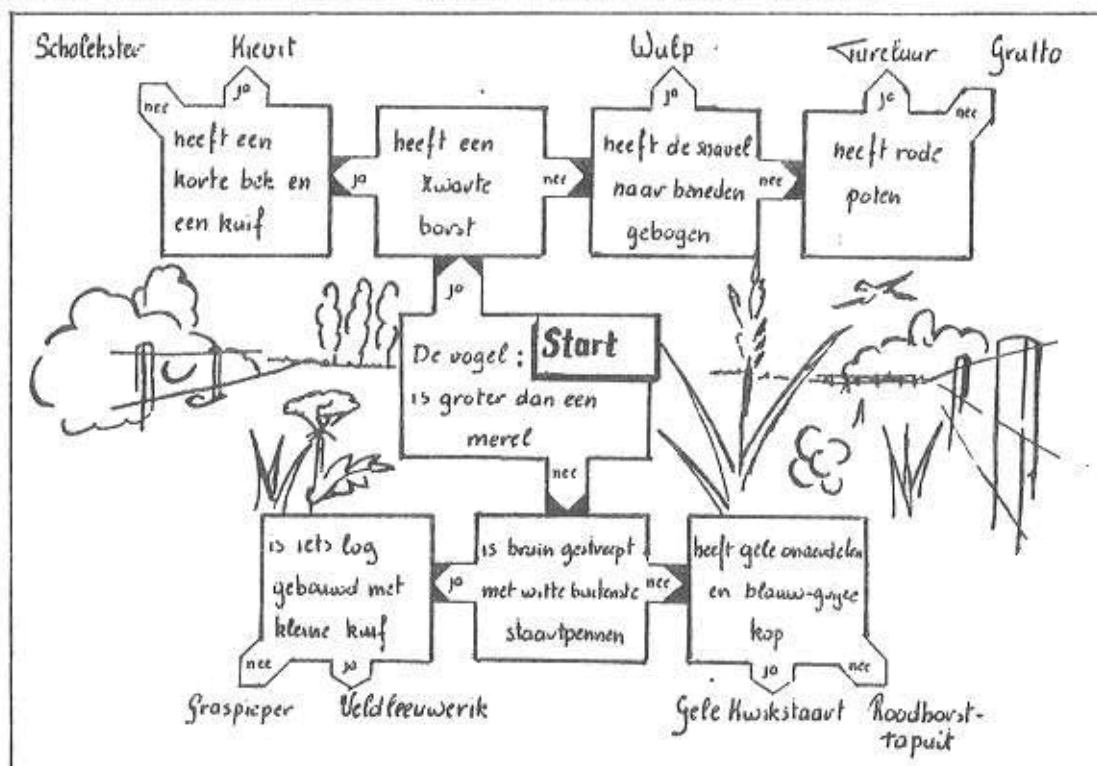

HOE WERKT JEN ?

Een van de specifieke thema's waarrond in Kinrooi gewerkt werd, was de keuze voor elke deelnemer van een eigen biotoop(je), dat gedurende gans het jaar bestudeerd werd. Per groep of per persoon kozen de jongeren een gebiedje dat hun biotoop genoemd werd: een beekoever, een bosje, een stukje grasveld, enz. Gedurende een volledig jaar moesten ze er waarnemingen over optekenen. Om hun hierbij te helpen kregen ze een begeleidende tekst, waarin ook bepaalde opdrachten gegeven werden:

- een voedselpiramide uittekenen die in hun biotoop voorkomt.
- het verband leggen tussen de dieren en planten die er voorkomen: vb, plant-insekten- vogels.
- veranderingen noteren die er in de loop van het seizoen plaatsvinden.
- een plannetje opmaken van het biotoop.

Het determineren van planten en vogels gebeurt aan hand van zelfgemaakte schema's. Hieronder vindt men bv. het schema om weidevogels op naam te brengen. Samen hiermee wordt een informatiebrochuur bezorgd, waarin elke voorkomende vogel herkenbaar geschetst staat en waarin ook een begrijpelijke beschrijving van zijn leefgewoonten. Ook van de 50 meest voorkomende planten en de algemeen voorkomende boomsoorten werden soortgelijke schema's gemaakt.

Knutselen wordt ook gedaan, steeds in verband met de natuur. Zo werd bijvoorbeeld, om de werking van een vogelvleugel duidelijk te maken, met behulp van papier en touw een heuse vleugel geïmiteerd. Door proeven en ook door video-opnamen werd de techniek van het vliegen uitgelegd.

Verschillende biotopen werden op speelse wijze uitgewerkt: het bos, sloot en plas, enz.

Er wordt vaak gewerkt met zoektochten. Zo werd een kant en klare zoektocht over planten uitgewerkt door JEN Kinrooi, die tegen een kleine vergoeding kan geleend worden.

Alle inlichtingen over de JEN-werking kan men verkrijgen bij René Weerens, Smeetsstraat 14 te Kinrooi. Ten 011-864449.

Ook van de uitgewerkte thema's, determinatietabellen, knutselvoorbeelden kan men een kopie krijgen op hetzelfde adres.

Uit eigen werk.

In de cursus voor natuurgids hebben de kandidaten, naast het samenstellen van een wandelgids, ook nog een alternatieve opdracht naar eigen keuze: dat varieert van het deelnemen aan beheerswerken, het inrichten van een heemtuin met bijbehorend verslag, tot een studie over het een of ander ekologisch onderwerp.

Bij deze laatste keuze krijgen we ieder jaar wel enkele opmerkelijke werkjes binnen, waarvan we het steeds weer jammer vinden dat ze na de cursus in de anonimiteit verdwijnen, zij het misschien dat de auteur er van gebruik maakt in zijn eigen beroep.

Met de toestemming van de makers ervan, willen we enkele van deze opgemerkte eindwerken aan de lezers van Erica voorstellen. Waarschijnlijk zijn er onder hen nog meer mensen die in een van deze onderwerpen geïnteresseerd zijn. In het bestek van dit tijdschrift kunnen we slechts een summiere inhoud weergeven, maar voor uitgebreide informatie verwijzen we de belangstellenden naar de auteurs.

BIO-INDIKATOREN

Eindwerk voor de cursus natuurgids 1985, opgesteld door Lene Poelmans en Alain D'huys.

In deze brochure gaan beide auteurs dieper in op het gebruik van bio-indikatoren, die, toevallig of gewild, een aanduiding geven van de biologische kwaliteit van onze omringende omgeving. Zonder volledig te willen zijn wordt aan de hand van voorbeelden een overzicht gegeven van een reeks indikaties waarover men beschikt om de kwalitatieve toestand vast te stellen van lucht, water en bodem. Het werkje is net niet té wetenschappelijk opgevat, maar ook niet té vulgariserend om een degelijk beeld te geven van het complexe geheel aan bio-indikatoren. Voor de natuurgids alleszins een verrijking.

De auteurs besluiten hun studie als volgt: " De grootste bio-indikator is echter de natuur zelf in zijn geheel. De steeds sneller afnemende hoeveelheid dieren en planten en ook de steeds kleiner wordende soorten-diversifikatie, maken ons reeds geruime tijd duidelijk dat er met ons milieu iets aan de hand is en dat het de hoogste tijd is dat er iets gedaan wordt om de verdere milieu-verloedering tegen te gaan. Verder kunnen wij uit deze opsomming van bio-indikatoren ook besluiten dat een natuurgids, die wat verder kijkt dan zijn flora of vogelgids, ook heelwat kan opsteken over de samenhang in de natuur, afhankelijkheid van verschillende organismen onderling en de invloed van de abiotische omgevingsfactoren op het biotoop."

Beknopt overzicht van de inhoud:

1. Wat is een bio-indikator
2. Voor- en nadelen bij het gebruik van bio-indikatoren.
3. Indeling van de verschillende soorten indikatoren:
 - indeling op basis van de soort verontreiniging
 - indeling in toevallige of gerichte indikatoren.
4. Bio-indikatoren voor de luchtkwaliteit:
 1. Toevallige indikatoren
 - Berkespanner
 - Korstmossen
 - Bomen en zure neerslag.
 2. Gerichte indikatoren
 - Kanarie bij mijnwerkers om CO-concentraties vast te stellen
 - Planten: reactie van bepaalde planten bij specifieke verontreinigingen en accumulatieplanten.

5. Bio-indikatoren voor de waterkwaliteit:

1. Toevallige indicatoren:

- hydro-biologische kwaliteitsbepaling aan de hand van makroinvertebrata.
- biologische bepaling van de verzuringsgraad van bepaalde meren.

2. Gerichtte indicatoren

- vb: de forel gebruikt in drinkwatervoorzieningen.

6. Bio-indikatoren voor bodemkwaliteit.

1. Indikatoren van een overmaat aan zware metalen

2. Regenwormen en bodemkwaliteit, vooral gezien in functie van verschillende soorten (over)bemesting.

7. Slot en bibliografie.

Wie meer wil weten over bio-indikatoren kan zich wenden tot de samenstellers van dit werkje: Alain en Lene D'Huys - Poelmans Gaarveldstraat 24 3500 Hasselt. Tel 011-274021. Tegen kostprijs zijn ze gaarne bereid een kopie van dit eindwerk te bezorgen.

In 't kort

** ROODBEKERMOSSEN

Door Natura Limburg werd een speciaal nummer uitgegeven gewijd aan de roodbekermossen. Het is een gedeelte van de doctoraatstesis van Michel Asperges over korstmossen. Het is het eerste Nederlandstalig wetenschappelijk werk over korstmossen. De prijs voor "Roodbekermossen" bedraagt 200 fr, verzendingskosten inbegrepen.

Men kan deze uitgave bestellen door het storten van 200 fr op rekening: 450-0473619-24 van Natura Limburg Tomstraat 2 3500 Hasselt. Onze vriend Maurice Boiten zorgt dan wel voor de verzending.

** F.I.R. FILM EN DIA-AVOND TE GENK

Sinds 1979 spant het F.I.R. (= Fonds voor Instandhouding van Roofvogels) zich in om het roofvogelbestand op peil te houden, zeg maar om ze tegen de uitroeiing te beschermen. Dit wordt vooral gedaan door te ijveren voor het behoud van de natuurlijke biotopen, door het bewaken van nestplaatsen van de zeldzaamste roofvogels, door het financieren van beschermingsoperaties op de trekwegen van deze vogels, enz.

Men tracht ook de regeringen en bevoegde instanties te bewegen om de bestaande wetgeving te doen toepassen.

Maar men tracht ook vooral het publiek te motiveren en te informeren. Een van deze informatieavonden gaat door op 21 NOVEMBER te 20 UUR in de SCHOUWBURG (nieuw gemeentehuis) te GENK.

Op het programma staat:

- een diareeks over de werking van het F.I.R.
- een film over de bewaking van de horsten van de visarend.
- een film over de steenarend.

Dit is een unieke kans om prachtige beelden uit de natuur te zien, maar ook om een noodzakelijk werk te steunen.

** CURSUS VOOR LEERKRACHTEN

In Genk, in het Heempark, start in september een cursus, "Natuur- en Milieu-educatie" voor de leerkrachten van het lager onderwijs. Een groep natuurgidsen, -ze noemen zich werkgroep NABOL en we stelden hen voor in ons maartnummer-, willen in een reeks van theorielessen en veldwerk de leerkrachten op een creatieve en educatieve manier leren omgaan met hun dagelijks milieu en met de natuur.

C.V.N.-Dag

Wie zich de gezellige C.V.N. dag van vorig jaar te Malpertuus Hasselt herinnert, zal ongetwijfeld uitkijken naar de volgende samenkomst van natuurgidsen uit gans Vlaanderen. Deze gaat dit jaar door in Hoegaarden, in Brabant, bekend voor zijn uitmuntend bier, zijn 18de eeuwse boerderijen en zijn holle wegen.

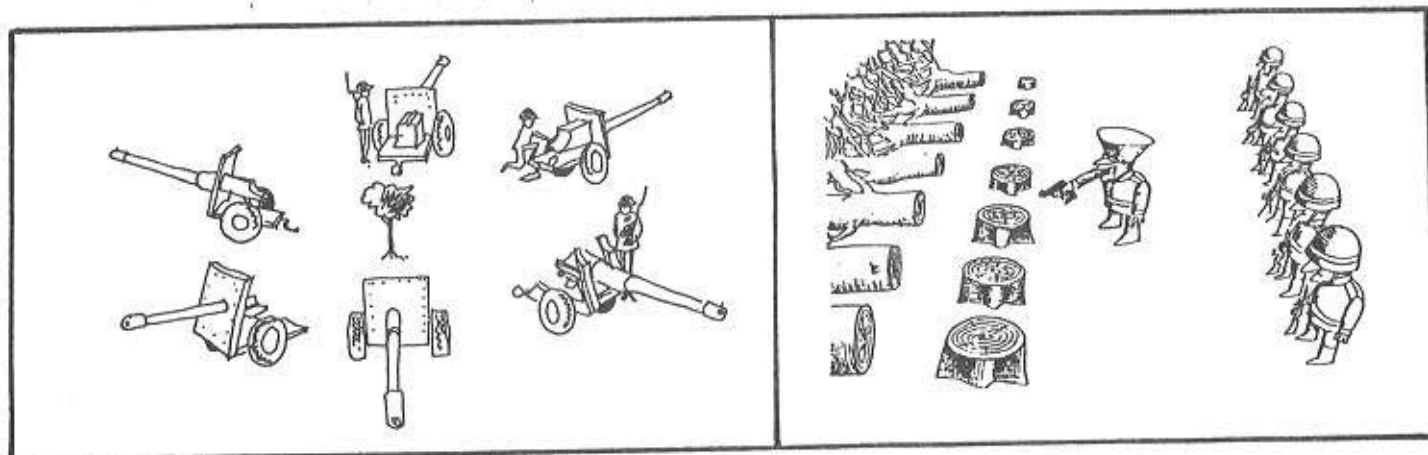
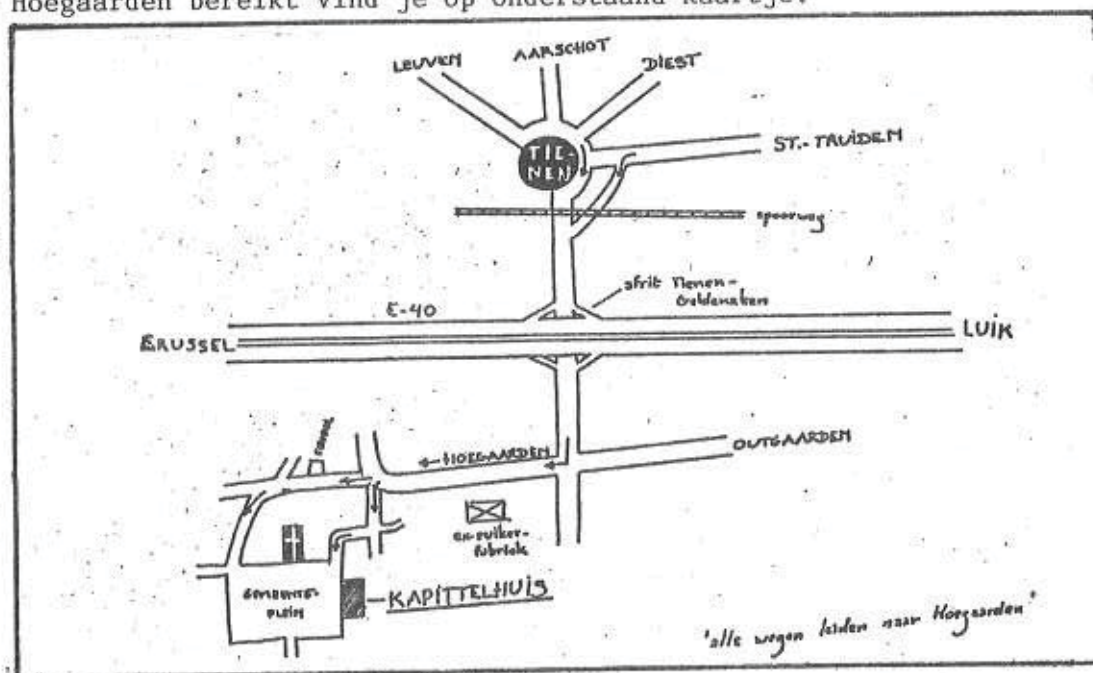
Deze C.V.N. dag is de dag bij uitstek om in een ongedwongen sfeer met vrienden-natuurgidsen kennis te maken of gewoon om gezellig samen te zijn met geloofsgenoten.

Programma:

- 10.00 u Aankomst bij het Kapittelhuis, verwelcoming met koffie.
- 10.00 u Welkomstwoord
- 10.15 u Vertrek van de wandelingen: er is keuze uit 7 verschillende tochten, variërend in afstand en landschapskader.
- 13.15 u Einde van de wandelingen en lunch: je kan je eigen bokes meebrengen, maar ter plaatse is alles ruim voorzien om honger en dorst te stillen.
- 14.30 u Gezellig samenzijn met bezoek aan de vele stands en tentoonstellingen. Ook is er mogelijkheid om met de heemkundige kring een dorpswandeling te maken.

Hoe je Hoegaarden bereikt vind je op onderstaand kaartje.

Nationale Natuurbeschermingsdag

Daar we de kans zien om deze Erica enkele dagen vroeger in je bus te laten tuimelen, grijpen we deze kans aan om de Nationale Natuurbeschermingsdag nog even aan te prijzen.

De Nationale Natuurbeschermingsdag is een nationale manifestatie die jaarlijks, afwissellend in Vlaanderen en Wallonië sinds 1953 ononderbroken wordt ingericht. Het is het Nationaal verbond voor Natuurbescherming dat samen met plaatselijke milieuverenigingen deze dag organiseert. Het is een samentreffen van alle mensen die begaan zijn met natuurbehoud.

Het thema van dit jaar is: "Onze waterlopen, een bedreigd milieu.", en gaat door te Barvaux-sur-Ourthe bij Durbuy.

Programma: 9.30 u Samenkomst in Barvaux bij het sportcentrum.

10.00 u Wandeling langs kalkgraslanden. (duur 1.30 u)
Bezoek aan de verschillende standen en tentoonstellingen.

12.30 u Picnic, hetzij meegebracht, hetzij ter plaatse gekocht.

14.00 u Officiële manifestatie

14.30 u Namiddagwandeling in de Ourthevallei.

17.30 u Einde

Er is een bus ingelegd door de NAL; prijs 250 fr. Ze vertrekt om 7.30 u te Lommel. Na verschillende stopplaatsen is ze tegen 8.45 u te Hasselt Kanaal-kom en te 9.00 u te St. Truiden.

Wie de bus wil nemen moet eerst bellen naar het NAL sekretariaat, tel 011-228332

Maar Durbuy is tenslotte ook géén afstand. Een mooie uitstap per wagen met enkele vrienden is ook meegenomen. Vinden doe je het beslist ! Tot dan.

*krantenkoppen, over oorlog en werkeloosheid
ach, niets nieuws
alleen, ze worden groter en vetter*

*welke idioot-verdomme-
denkt voor ons te kunnen beslissen
of we vrede willen of niet ?
of we nog willen houden van,
zingen over, werken voor
dansen met, lopen door*

*sterrenplukkers, zo noemt u ons toch, hé meneer ?
weet dan
dat ik weiger
de sterren los te laten
-sinds kort heb ik wel leren vechten-
en ondertussen
wordt de lente weer zonder aarzelen
zomer
en dan weer herfst*

*lieve argeloze natuur
- of alleen maar dapper ? -
kunnen wij vrienden worden ?*

els beerten

BARVAUX
NATIONALE
NATUURBESCHERMINGSDAG
ZONDAG 21 SEPTEMBER

In 't kort

** WERELDDAG VAN HET VEGETARISME

De viering van de werelddag van het vegetarisme vindt dit jaar plaats op zondag 12 oktober 1986 in de voormalige landkommanderij van Alden Biesen. Het thema "Mens en Natuur" wordt dit jaar besproken met "De man van Le Corbusier" als embleem, de ontspoorde mens die zich bewust wordt dat de natuur van levensbelang is.

Er wordt U een prachtig koud buffet met een rijke keuze aan verfijnde gerechten aangeboden.

Het programma vermeldt in de voormiddag een feestvergadering om 9.45 met als sprekers: Dr. Jacqueline André, over "Vegetarisme in Europa"

Jan Dries over "De ontspoorde mens"

Willy Van Look over "De natuur is van Levensbelang."

Na de vegetarische maaltijd is er in de namiddag een kruidenwandeling, een bezoek aan de historische gebouwen en een symposium over "Kanker en Vegetarisme." Alle inlichtingen over deze dag of over het vegetarisme kan men verkrijgen bij de v.z.w. Vegetariërsbond, Rozenlaan 11, 2230 Schilde. Tel 03-353.64.85 of in Limburg op het tel.nr. 011-355246.

** WESPEN VERDELGEN

Ergert U zich ook zo mateloos aan die telkenjare steeds weer opduikende krantenberichten in deze komkommertijd: "Brandweer moest achtmaal uitrukken om wespennesten te verdelgen"? Deze artikels geven zo de indruk dat elk wespennest en elke wesp per definitie moet vernietigd worden. Moet dat echt? Ook de wesp heeft een rol in het gehele samenspel van moeder natuur, anders was ze miljoenen jaren geleden door de evolutie geëlimineerd. Zijn het trouwens geen meesterwerken van techniek, die prachtige bouwsels van wespennesten. Laat de beestjes met rust indien ze geen rechtstreeks gevaar betekenen. Zij waren trouwens lang vóór de mens op aarde, zodus....

** 2de DIESTSE NATUURDAGEN

Indien deze Erica je tijdig bereikt, kan je tenminste nog een deel meepikken van de Diestse Natuurdagen. Alhoewel net niet in Limburg, zijn het toch vooralsnog gidsen van Limburgse scholing die de vereniging "Natuur en Landschap" te Diest helpen schragen.

Deze dagen gaan door in het oud HRITO-gebouw, Grauwzustersstraat 10 Diest. Programma: Vrijdag 19 september te 20 uur

- Opening tentoonstelling "Bewaar het Land"
- Klank en Dia-montage over het Hageland.
- Voordracht "Natuurbehoud, een noodzaak" door Hugo Abts

Zaterdag 20 september: 20 uur:

- Natuur en Muziek, sfeermuziek rond natuur met viool, orgel en synthesizer, met aangepaste dia-montage.

Dinsdag 23 september 20 uur:

- "Hekserij en Volksgeloof rond plant en dier" voordracht door ons aller Mien Verdingh.

** WELKE FLORA ?

In de jongste CVN-Krant wijdt Paul Strijckers een uitvoerige bespreking aan de vier meest gebruikte Nederlandstalige wetenschappelijke flora's: De Langhe, Heukels, Heimans-Thijssse, allen onlangs herwerkt, en de onlangs verschenen Oecologische flora van Weeda.

Wie op het punt staat van over te stappen van het gekleurde-plaatjes-boek naar het serieuzere werk, zou het best eerst deze bespreking eens lezen, vooraleer zijn keuze te maken. Er bestaat namelijk een wezenlijk verschil tussen de verschillende flora's, vooral dan in de aanpak en opvatting van het determineren.

Paul Strijckers eindigt zijn artikel met een "Determineertabel van de Wetenschappelijke Flora", of, welke flora moet men kopen naargelang het gebruik men er van wil maken. Prima artikel van Paul Strijckers ! Aanbevolen !

EEN VASTE BIJDRAGE VOOR DE JEUGD.

PADDESTOELEN: OPRUIMERS IN DE NATUUR.

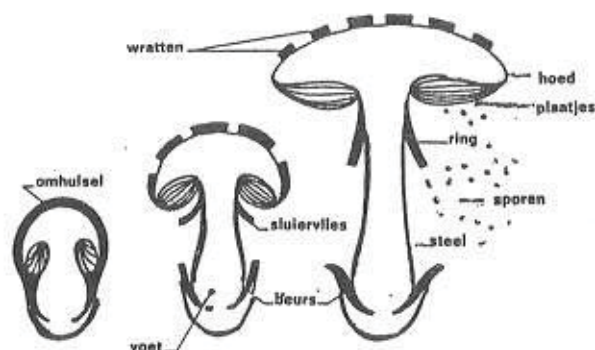
HEB JE AL GEMERKT DAT BIJ VOCHTIG EN KOUD HERFSTWEER DE PADDESTOELEN UIT DE GROND OPDUIKEN?

Je ziet ze langs de wegkant, in de weide en het bos. Opgelet! Vertrap ze niet en pluk ze ook niet. Na jou komen nog wandelaars en natuurliefhebbers die willen genieten van dit herfstverschijnsel. Paddestoelen groeien op dode bladeren, rottende takjes, boomstronken en rottende plantdelen in de grond waardoor ze opruimers in de natuur zijn.

WE OBSERVEREN DE PADDESTOELEN:

Zoek eens een paddestoel. Je kijkt eerst naar het ondergronds gedeelte, de zwamvlok. Als je rondom de paddestoel voorzichtig wat aarde weg doet, zie je een wirwar van grijsachtige draden. Dit is de eigenlijke plant die het ganse jaar voortleeft. Haar voedsel haalt ze uit het materiaal waarop ze leeft. De zwamvlok noemt men ook "het mycelium". Deze zwamvlok blijft gedurende jaren in leven en geeft elk jaar opnieuw, wanneer veel organisch voedsel aanwezig is, een nieuwe vrucht: een bovengrondse paddestoel.

Bekijk nu het bovengrondse gedeelte. Je kent wel de hoed. Bij jonge paddestoelen zie je een sluiervliesje. Bij de groei van de paddestoel scheurt dit vliesje aan de rand van de hoed los en blijft als een dunne ring om de stoel zitten.

Bij oude paddestoelen is de ring verdwenen. Aan de onderkant van de hoed zitten plaatjes of buisjes waarin sporen zitten. Wil je de sporen eens zien? Snij dan de steel af juist onder de hoed van liefst een gekweekte zwam. Plaats de hoed op een blad papier en na een dag zie je een mooie figuur. Die figuur is gevormd door duizenden stofkorretjes: de sporen, die van de plaatjes vallen.

In de natuur haalt de wind de sporen uit de plaatjes. Uit elke spore kan een nieuwe zwamvlok groeien, waaruit paddestoelen te voorschijn kunnen komen.

OP ZOEK NAAR DE SOORTEN PADDESTOELEN :

In België komen zowat 400 soorten paddestoelen voor. Met een loep kijken we even onder de hoed om te zien tot welke groep de paddestoel behoort.

1. PLAATJESZWAMMEN : onder de hoed zie je tientallen vertikale staande plaatjes. Je kent zeker de mooie vliegenschwam : een rode hoed met witte stippen. Bij jonge vliegenschwammen scheurt het wit omhulsel, de beurs, open en de witte schilfertjes hiervan zijn daar een overblijfsel van. Weet je dat de vliegenschwam in symbiose leeft met het wortelstelsel van de berk ? Deze zwammen krijgen voedingsstoffen van de berk in ruil voor de mineralen die ze afgeven. Er zijn echter ook paddestoelen die schadelijk zijn voor de bomen. Zo eentje is de "honingzwam". Hij heeft een honinggele hoed met donkere schubben. Soms zie je ze in groepjes staan op boomstronken of op de grond, en ook wel eens op levende bomen.

VLIEGEN-
ZWAM

2. BUISJESZWAMMEN : onder de hoed zie je gaatjes, buisjes, net een spons.

Als je een bruine hoed met een dikke steel ontdekt is het eekhoorntjesbrood, een eetbare buisjeszwam.

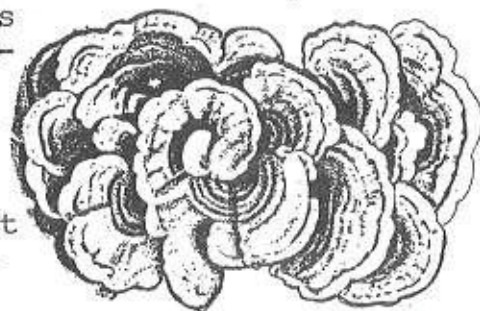

EEKHOORNTJESBROOD

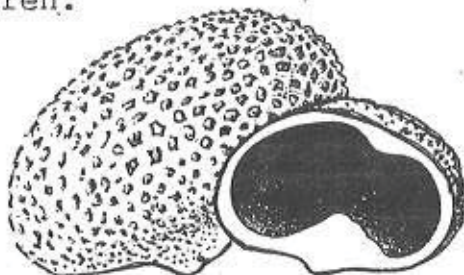
Een andere zwam die lijkt op een grote spons of een gelige bloemkool vind je vooral aan de voet van dennen of sparren. De ondergrondse zwamdraden van de sponszwam zijn vergroeid met boomwortels en helpen de den of spar met de opname van voedingszouten uit de bodem. In ruil daarvan levert de boom hen suikers. Het is geven en nemen.

Speur eens naar elfenbankjes, die niervormig zijn en geen steel hebben. Ze groeien op dode takken en stronken. We noemen ze saprofieten. Het zijn taaie paddestoelen met veelkleurige banden. De schelpvormige hoeden zijn dakpansgewijs met elkaar vergroeid. Ze zien er kurkachtig uit en ze zijn fluwelig behaard.

3. BUIKZWAMMEN : zijn paddestoelen zonder duidelijke steel. Zoek eens in het bos een vuilgele leerachtige buikzwam : de aardappelbovist. Als hij rijp is, scheurt hij bovenaan open en dan zie je de olijfbroene sporen.

ELFENBANKJES

AARDAPPELBOVIST

MIMI MONDELAERS

DE HOGE VENEN door Rik Schuiten 50 frank
Ontstaan en uitzicht, fauna en flora van ons grootste natuurgebied.
Beschrijving van de mooiste bezienswaardigheden en 7 uitgestippelde wandelingen.

GEOLOGIE VAN BELGIË EN LIMBURG door Frans Keijers 50 frank
Geologie op een boeiende en begrijpelijke manier geschreven. Onmisbaar voor elke natuurgids.

ZEELAND door Theo Dreesen 50 frank
Wordingsgeschiedenis van het Zeeuwse landschap, geboetseerd door mens, water en wind, met beschrijving van de interessantste excursiepunten.

HOE DOEN WE HET ? door Liliane Dedroog 30 frank
Een beknopte geïllustreerde handleiding voor het determineren van planten.
Een onmisbaar hulpje bij het gebruik van een flora.

MET KAART EN KOMPAS door Theo Dreesen 20 frank
Beknopte handleiding voor het werken met stafkaart en kompas.

Alle uitgaven kunnen besteld worden bij Theo Dreesen Neeroeterenstraat 53
3671 Opoeteren. Tel 011-864354. Na bestelling ontvangt men een rekening.

Kruisende Woorden

Oplissing juninummer 2/86

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	M	O	E	R	A	S			M	O	K
2	O	O	I		S	I	L	E	N	E	
3	K	R		O		R	A	N	C	E	
4	E	V	E	R	W	O	R	T	E	L	
5	R	O	L	D	U	C		H		D	
6	H	R		E	L	C		A	L	U	
7	E	M	S		P	O	S		U	I	
8	I	I	I	I			P	R	I	K	
9	D	G		D	O	N	A	U		E	
10	E		R	A	B	A	R	B	E	R	

Opgave septembernummer 3/86

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

HORIZONTAAL: 1. Plant, na 56 jaar terug in Limburg.

2. Boterbloem (latijn)

3. Zeevogel - geluid van een ezel - zangstem.

4. Hoofdplaats van Meetjesland - stroom in Italië.

5. Halmen van gedorst koren - loofboom.

6. Vader - herfstbloemen.

7. Vettige vloeistof - schacht van een vogelveer.

8. Ingewand van een haring - bedrijf waar natuurgidsen ook wel eens komen.

9. Kraaiachtige - staat op ons kenteken van natuurgids.

10. Soort composiet.

VERTIKAAL

1. Soort lijster, tjakker.

2. Loopvogel - mannetjesvalk.

3. Ineengedraaid rijshout - meisjesnaam.

4. Thans - Evangelische Omroep - beginletters van tureluur.

5. Soort sikkel om riet te snijden - hakken, houwen (Engels).

6. Kilocalorie (afk) - voortplantingscel bij lagere planten.

7. Chemisch element - andere naam voor Bosbeek.

8. Regie Luchtwegen Antwerpen - Romeins wijsgeer, 4 v.C.-65 n.C.,
schrijver van Apocolocyntosis = gedaanteverandering bij paddestoelen.

9. Onze grootste waadvogel - zelfde als hor. 9

10. Gesteldheid van het ijs.

Inzending: Edgard Stevens Nijverheidslaan 17 3740 BILZEN.